

Opinnäytetyö (AMK)

Esittävä taide | Tanssinopettaja

2023

Hanna Välimäki

Aktiivinen oppijuus tukemassa mallioppimista balettitunnilla

Opinnäytetyö AMK | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Esittävä taide | Tanssinopettaja

2023 | 36 sivua

Hanna Välimäki

Aktiivinen oppijuus tukemassa mallioppimista balettitunneilla

Tämä tutkielma tutkii aktiivista oppimista balettituntiympäristössä. Tutkielma on kirjallinen osa Turun ammattikorkeakoulun tanssinopettajan tutkinnon (AMK) pedagogista opinnäytetyötä. Osana opinnäytetyötä toteutettiin opetuskokeilu, jossa tutkittiin aktiivista oppimista balettituntiympäristössä käytännön tasolla. Opetuskokeilu pidettiin syksyllä 2022 aikuisten alkeisbalettiryhmälle.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia aktiivista oppijuutta mallioppimisen rinnalla aikuisille suunnatussa alkeisbaletin opetuksessa. Tutkimuksessa lähestyttiin aihetta prosessin tukemisen, palautteenannon ja itsearvioinnin kautta pitämällä kuitenkin kiinni perinteisestä balettitunnin rakenteesta.

Opetuskokeilua varten laadittiin opetussuunnitelma, johon laadittiin tavoitteet opetuskokeilun sisällölle. Tavoitteet asetettiin opettajalle sekä opetettavalle ryhmälle. Tutkielmassa avataan tavoitteiden toteutumista ja opetuskokeilusta nousseita havaintoja. Kirjallisuuslähteet tukevat opetuskokeilun tuloksia, jotka osoittavat, että aktiivinen oppijuus tarjoaa baletin opetukseen monipuolisia opetusmenetelmiä, joilla oppilaiden oppimisprosessi paranee.

Tutkimustuloksista havaitaan, että aktiivinen oppijuus kehittää oppilaan oppimisprosessia mallioppimisen rinnalla. Opetuskokeilussa olleet oppilaat kokivat metodien auttaneen baletin liikekielen, estetiikan ja kulttuurin hahmottamisessa. Ymmärrys baletin kokonaisvaltaisuudesta kehittyi.

Asiasanat:

aktiivinen oppija, balettitunti, oppimisprosessin tukeminen, palautteenanto, itsearviointi

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Performing Arts, Dance teacher Degree Programme

2023 | 36

Hanna Välimäki

Imitation learning supported by active learning in ballet classes

This thesis studies active learning in the ballet class environment. It is a written part of the pedagogical thesis of Dance Teacher Degree at the Turku University of Applied Sciences. The thesis includes a teaching experiment which examines active learning in a ballet class environment on a practical level. A teaching experiment was held in Autumn 2022 for beginner's ballet class of adults.

The aim of this study was to investigate active learning alongside imitation learning in the beginner's ballet class for adults. The research approached this topic through supporting the learning process, feedback, and self-evaluation within the limits of the structure of a traditional ballet class.

A curriculum was drawn up for the teaching experiment with specific goals involved. They were set both for the teacher and the group in question. The completion of these goals and other observations made during the experiment will be evaluated in this thesis. A conclusion has been made from the teaching experiment that is supported by the chosen literary sources. It shows that active learning offers versatile teaching methods for ballet teaching which improve the students' learning process.

The research results indicate that active learning develops student's learning process alongside imitation learning. The students who were part of the teaching experiment felt that the methods in question helped them to understand the movement, aesthetics, and culture of ballet. Understanding ballet as a whole developed.

Keywords:

Active learner, Ballet class, Supporting the Process of Learning, Feedback,
Self-evaluation

Sisältö

1 Johdanto	7
2 Baletinopetuksen lähtökohdat	9
2.1 Mallioppimisen rooli baletinopetuksessa	9
2.2 Ihmis- ja oppimiskäsitys	11
3 Aktiivinen oppija	13
3.1 Aktiivisen oppimisen osa-alueiden määrittely	13
3.1.1 Yksilön ja ryhmän oppimisprosessin tukeminen	13
3.1.2 Palautteenanto oppimisen tukena	14
3.1.3 Itsearviointi	15
3.2 Aktiivisen oppimisen tavoitteet ja niiden tukeminen	16
3.3 Vuorovaikutus osana aktiivisen oppijan oppimisympäristöä	17
4 Opetuskokeilu	19
4.1 Opetuskokeilu ja sen sisällöt	19
4.2 Opetuskokeilun tarkastelu ja ryhmän kokonaistavoitteiden toteutuminen	20
4.2.1 Liikkeen sanallistamisen harjoittelu liikkeellisten tehtävien ja itsearviointien avulla	21
4.2.2 Vuorovaikutus ryhmätyöskentelyssä	24
4.2.3 Baletin kokonaisvaltaisuuden hahmottaminen ja pitkäjänteisyyden harjoittelu	26
4.3 Opettajan kokonaistavoitteiden toteutuminen	28
4.3.1 Vuorovaikutustilanteiden tunnistaminen ja palautteenannon lähtökohdat	28
4.3.2 Yksilön ja ryhmän tukeminen	31
5 Lopuksi	33
Lähteet	35

Liitteet

Liite 1. Opetuskokeilun opetussuunnitelma

Liite 2. Alkukysely oppilaille

1 Johdanto

Korkeakouluopintojeni viimeisten vuosien aikana olen pohtinut useasti opettajaidenteettiäni ja sitä, millainen opettaja haluan tulevaisuudessa olla. Vaikka opiskelen koulussa useaa eri tanssilajia, on baletti ollut aina lähellä sydäntäni pitkän yhteisen matkamme takia. Tällä hetkellä minua kiinnostaa baletin opetuksessa vuorovaikutus ja käsite aktiivinen oppija. Aktiivisella oppijalla tarkoitetaan oppijaa, joka osaa asettaa itsellensä tavoitteita ja tavoitella niitä kohti sekä yksin että osana ryhmää (OPH 2014, 11).

Opinnäytetyöni aiheen pohjalta kohderyhmäksi valikoituivat aikuiset. Baletin opetus aikuisille on minulle tuttua aikaisempien opetuskokemusteni kautta. Jokaisen ikäryhmän opettamisessa on omat etunsa, mutta aikuisten opettaminen on ollut aina lähellä sydäntäni. Heidän kanssaan on mahdollista päästää syventymään tanssin maailmaan keskustelujen kautta, minkä koen opettajana mielekkäänä. Opinnäytetyöni aiheen tutkiminen vaati ympäristön, jossa oppilailla oli jo valmiiksi taitoa reflektoinnista ja yleisesti asioiden pohtimisesta.

Opinnäytetyöni aihe linkittyy nykyajan pedagogiikkaan. Perusopetuksen sekä taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa puhutaan oppilaasta aktiivisena toimijana (OPH 2014, 17; OPH 2017, 11). Tässä opinnäytetyössä minua kiinnostaa saavutuksen sijaan oppimisprosessi eli mitä tapahtuu oppimisen alun ja päätepisteen välillä ja, miten oppilas osallistuisi mahdollisimman aktiivisesti oman oppimisprosessinsa kehittämiseen.

Opinnäytetyöni on pedagoginen. Pedagoginen opinnäytetyö koostuu kirjallisesta osasta ja opetuskokeilusta. Opetuskokeilun suoritin aikuisten alkeisbalettiryhmälle syksyllä 2022. Opinnäytetyöni tulee keskittymään oppilaiden aktivoinnin tutkimiseen viime syksynä aloittaneiden aikuisten balettitunnilla. Aikuisilla tarkoitan yli 18 vuotta täyttäneitä henkilöitä.

Tutkin opetuskokeilussani aktiivisen oppijan roolia ja sitä, miten sitä voi hyödyntää eri opetusmenetelmin mallioppimisen rinnalla aikuisille suunnatussa alkeisbaletin opetuksessa. Opinnäytetyöni tavoitteena on laajentaa käsitystäni opetuksen monipuolisuudesta keskittymällä aktiiviseen oppijuuteen ja siihen, miten oppilaat oppivat balettia. Toivon löytäväni konkreettisia keinoja oppilasta aktivoivaan opetukseen, joita voin hyödyntää tulevaisuudessa baletinopettajana. Tutkimuskysymykseni ovatkin ”mitä aktiivinen oppija tarkoittaa aikuisille suunnatulla alkeisbalettitunneilla” ja ”millaisia opetusmenetelmiä aktiivinen oppiminen mahdollistaa balettitunneilla mallioppimisen rinnalla.”

Opinnäytetyöni rakenne koostuu viidestä luvusta. Luku kaksi käsittelee baletin opettamista sekä ihmis- ja oppimiskäsitystäni. Luvussa kolme keskittyy aktiiviseen oppijuuteen. Neljännessä luvussa tarkastellaan opetuskokeilua, jossa hyödynnän lukemaani ja aikaisemmin esittelemääni lähdemateriaalia. Viidennessä luvussa yhdistetään kirjallisen opinnäytetyön ja opetuskokeilun tulokset.

Opetuskokeilun opetusmenetelmät ovat syntyneet lähdemateriaaleja hyödyntäen. Keskeisimpänä lähdemateriaalina pidän tietokirjailijan ja tutkijan Juho Norrenan (2017) *Laaja-alainen osaaminen käytäntöön. Arviointi, opetuksen suunnittelu ja oppilaan ohjaaminen* kirjaa, joka keskittyy aktiiviseen oppijuuteen. Lähdekirjallisuuden pohjalta opinnäytetyön keskeisimmiksi teemoiksi ovat nousseet oppimisprosessin tukeminen, palautteenanto ja itsearviointi. Rakensin näiden kolmen teeman pohjalta opetuskokeilulle raamit, joita käsittelin asettamieni tavoitteiden kautta. Pedagoginen opinnäytetyöni osoitti aktiivisen oppijuuden monipuolistavan oppilaan oppimisprosessin kehittymistä balettitunneilla. Tärkeäksi osa-alueeksi nousi myös ryhmän merkitys oppimisen yhteydessä.

2 Baletinopetuksen lähtökohdat

2.1 Mallioppimisen rooli baletinopetuksessa

Baletin juuret ovat eurooppalaisen hovikulttuurin käyttäytymisprotokollassa ja sen opettaminen rakentuu koulukunnasta riippumatta yhtenäiselle liikkeistölle (Parviainen 1997, 141). Kuninkaallisten hovien aristokraattinen perinne on omalla tapaa myös siirtynyt balettitunneilla annettavaan opetukseen ja tuntien ilmapiiriin. Kohteliaasti käyttäytyminen, opettajalle kunnioittavasti puhuttelemineen sekä joskus jopa hänen teitittelynsä ovat tärkeä osa balettituntien toimintatapoja. (Hammond 2006, 21.)

Itse, noin kolme vuotta balettia opettaneena, olen pohtinut, millä tavoilla ja opetusmenetelmillä haluan opettaa baletin liikkeellistä, esteettistä ja kulttuurillista traditiota oppilaille. Nykypäivänä opettajan teitittely ei ole balettitunneilla olennaista, mutta opettajan, muiden ryhmäläisten sekä itsensä kunnioittaminen on jokaisella tanssitunnilla tärkeää. Minua kiinnostaa, miten baletin tarkkaan määriteltyä liikekieltä voitaisiin lähestyä erilaisin opetustavoin oppilaiden kanssa yhdessä, tasosta riippumatta.

Teatterikorkeakoulun lehtori Heli Kauppila (2012, 47) toteaa väitöskirjassaan, että baletin opettaminen ilmenee useasti opettajajohtoisena. Tyypillinen opettajajohtoinen opetusmenetelmä on mallioppiminen, johon myös itse olen tottunut tanssin ja erityisesti baletin harjoittelussa vuosien saatossa.

Mallioppimisella tarkoitetaan havainnoimalla tai jäljittelyllä oppimista (Anttila 2017). Baletin opettelussa tämä ilmenee niin, että opettaja näyttää tanssisarjan ja oppilaat toistavat liikkeellisesti näkemäänsä.

Mallioppiminen on tärkeä osa baletin harjoittelua ja se on nopea sekä tehokas keino siirtää oppilaalle liikkeellisiä tietoja ja taitoja. Mallioppiminen on taito, jonka opettamista olenkin harjoitellut paljon korkeakouluopiskelujeni aikana ja koenkin, että hallitsen sen osa-alueet hyvin. Opiskeluvuosien aikana minulle on kuitenkin herännyt kiinnostus tutkia balettitunneilla oppimismenetelmiä, joissa

oppilaat osallistuvat opetukseen keskustelemalla, itsereflektoimalla ja analysoimalla.

Kiinnostus aiheeseen on syntynyt korkeakouluni nykytanssi- ja improvisaatiotuntien kautta, joissa keskustelut ja liikkeen analyysit ovat olleet keskeisiä opetusmetodeja mallioppimisen rinnalla. Olen huomannut, että keskustelujen ja analyysien avulla olen pystynyt kehittämään itselleni työtapoja, joilla pystyn hahmottamaan ja ymmärtämään liikettä ja liikesarjoja helpommin. Samalla olen pohtinut, miksei samanlaisia opetusmenetelmiä pystyisi hyödyntämään muissakin tanssilajeissa. Vaikka baletissa liikerepertuaari on tarkoin määriteltyä, uskon, että sitä voidaan lähestyä monenlaisten opetusmenetelmien kautta, jolloin oppimisprosessi ja liikkeen hahmottaminen mahdollisesti paranee.

Tällä hetkellä itseäni kiinnostaa baletin opetuksessa oppilaiden aktivointi. Aktivoinnilla tarkoitan sitä, että oppilas osallistuu opetukseen aktiivisena jäsenenä eikä pelkästään tiedon vastaanottajana. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että mallioppimisen metodi katoaisi pois balettitunneilta. Tässä opinnäytetyössä tarkoitukseni on löytää oppilaita aktivoivia opetusmetodeja, jotka auttavat oppilaita oppimaan monipuolisin menetelmin mallioppimista unohtamatta. Mallioppimista ei syrjäytetä, vaan pikemminkin tehostetaan muiden opetusmenetelmien avulla.

Eriyisen kiinnostavaa on, miten alkeisbaletin oppilas pystyisi osallistumaan aktiivisesti mukaan opetukseen, vaikka hänellä ei olisi tietoa baletin traditiosta ennestään. Alkeisbaletin oppilaiden kanssa mallioppimisella on suuri painoarvo baletin opetuksessa, koska mallioppiminen korostuu erityisesti motoristen taitojen oppimisessa (Anttila, 2017). Liikkeen opettelu on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa voidaan pohtia niin ulkoisia kuin sisäisiä tekijöitä. Itse ajattelen, että alkeisbaletin oppilas pystyy osallistumaan opetukseen juuri sisäisen tuntemusten kautta. Hän ei ehkä tiedä, miltä liikkeen kuuluu näyttää ulkopäin tai, miten haluttuun muotoon päästään, mutta hän pystyy kertomaan, miltä liikkeen tekeminen tuntuu.

Samanlaisia ajatuksia on pohtinut Kauppila (2012, 47). Hän kokee, että alkeisbaletin oppilaalla on mahdollisuus aistia baletissa harjoiteltuja muotoja oman kokemuksen kautta. Kauppila uskoo, että erilaisia opetusmenetelmiä hyödyntäen, opettaja pystyy siirtämään baletin estetiikan liikekielen perinnettä oppilaille, hyödyntäen samalla myös oppilaiden kokemuksia osana opetusta. (Kauppila 2012, 47.) Ajattelen itse, että oppilaan kokemus liikkeestä on aktiivisessa oppimisessa avainasemassa balettitunnilla. Opettaja ohjaa liikkeen ulkoista muotoutumista ja oppilas täydentää liikettä oman kokemuksensa myötä, jolloin oppimiseen osallistuu niin opettaja kuin oppilas itse.

Kauppila (2012, 45) huomauttaa väitöskirjassaan, että balettipedagogiikka on murroksessa ja nykyajan yhteiskunnalliset arvot sekä toimintatavat heijastuvat myös balettikulttuuriin. Vuonna 2023 yleinen ajatus pedagogiikassa pohjautuu laajalti oppilaan osallistamiseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen (OPH 2014, 17.) Tämä näkyy myös taiteenopetuksessa. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelma (2017, 11) näkee oppilaan aktiivisena osallistujana opetuksen aikana.

2.2 Ihmis- ja oppimiskäsitys

Kun mietin omia baletinopettajiani ja erityisesti niitä, jotka ovat jääneet positiivisesti mieleeni, heitä kaikkia yhdistää aito ja lämmin oppilaiden kohtaaminen avoimen vuorovaikutuksen kautta. Nämä opettajat ovat osanneet kannustaa koko ryhmää, mutta samaan aikaan he ovat keskittyneet yksilöihin ja heidän hyvinvointiinsa. Jokainen ryhmässä on tullut kuulluksi ja huomioduksi. Oppiminen on tuntunut mielekkäältä ja etenevältä.

Tällaisia piirteitä toivon myös itseltäni opettajana. Oppilaiden aito kohtaaminen ja oppimisen painottaminen prosessina eikä pelkästään lopputuloksena, on tämänhetkisen opettajuuteni arvopohja. Opetushallituksen mukaan (2014, 17) oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa, se on sekä yksin että yhdessä tekemistä. Tämän takia koen oleellisena tukea niin yksilöjä kuin koko ryhmää, koska oppiminen on vahvasti riippuvainen näistä molemmista puolista.

Oppimiskäsityksellä tarkoitetaan henkilön ajatuksia ja näkemyksiä siitä, mitä oppimisen aikana tapahtuu ja, miten oppimistapahtumaa voidaan edistää (Tynjälä 1999, 28). Edellä todetuista kappaleista voi havaita, millaisista ajatuksista minun oppimiskäsitykseni koostuu. Avoin vuorovaikutus, lopputuloksen lisäksi oppimisprosessiin keskittyminen sekä yksilön ja ryhmän tukeminen kiteyttävät oman oppimiskäsitykseni. Tämänhetkinen oppimiskäsitykseni muodostuu aikaisemmista kokemuksista erilaisten opettajien kanssa sekä tilanteista, joissa minä itse olen ollut opettajana ja nähnyt, miten oppilaat toimivat.

Opinnäytetyöni opetuskokeilussa opetettavani ryhmä noudatti taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmaan, joten harjoittamani oppimiskäsitys on kuljettava taiteen perusopetuksen raamien sisällä. Taiteen perusopetuksen lisäksi toimintaani ohjasi edustamani tanssikoulun oma koulukohtainen opetussuunnitelma, joka noudattaa taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmaa.

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän oppimiskäsitys painottaa oppilaan omaa aktiivista osallistumista opetukseen. Tämä tapahtuu oppilaan itse asettamiensa tavoitteiden kautta. Opetustapahtuma on vuorovaikutteinen ja kokonaisvaltainen prosessi, jossa painotetaan yksilön sekä yhteisön merkitystä. (OPH 2017, 11.) Tässä opinnäytetyössä käytettävässä oppimiskäsityksessä yhdistyvät minun, taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän ja edustamani balettikoulun oppimiskäsitykset. Ajattelen näiden liittyvän ainakin osittain konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen.

Konstruktivistinen oppimiskäsitys on laaja ja eri suuntauksia käsittelevä oppimiskäsitys. Suuntauksia yhdistää yksilön kokemus eletystä elämästä ja sen vaikutus oppimiseen. Oppiminen ei ole siis objektiivinen näkemys maailmasta, vaan siihen liittyy yksilön ja yhteisön vaikutus. Passiivisen oppimisen sijaan oppija pyrkii olemaan aktiivinen ja rakentava toimija opetuksessa. (Tynjälä 1999, 38–39.) Opinnäytetyöni opetuskokeilun opetussuunnitelma (liite 1) ja tavoitteet rakennettiin osittain myös konstruktivistisen oppimiskäsityksen pohjalta.

3 Aktiivinen oppija

3.1 Aktiivisen oppimisen osa-alueiden määrittely

Aktiivinen oppiminen on laaja käsite, jota voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Rajaan tässä opinnäytetyössä aktiivisen oppimisen kolmeen eri osa-alueeseen, joita tarkastelin opinnäytetyöni opetuskokeilussa. Olen valinnut teemoiksi ne aiheet, joista uskon olevan apua baletin opetuksessa eli oppimisprosessin tukeminen, palautteenanto sekä itsearviointi.

3.1.1 Yksilön ja ryhmän oppimisprosessin tukeminen

Ajattelen oppimisprosessin tukemisen muodostuvan balettitunneilla siitä, miten opettaja pystyy tukemaan oppilasta opetuksellaan ja edistämään tätä oppilaan oppimisprosessia. Opetushallitus (2022) painottaa, että kaikki oppijat ovat erilaisia ja tyylejä oppimiseen on monia. Oppimistyyllillä tarkoitetaan tapaa, jolla ihminen oppii ja omaksuu asioita. Jokaisella on oma tapansa oppia ja tähän vaikuttavat muun muassa oppijan persoona, motivaatio ja emotio.

Onnistuneeseen oppimiskokemukseen vaikuttaa ihmisen oma käsitys omasta oppimisesta. (Heikkilä & Rönkkö 2016.) Tämän takia ajattelen, että opettajalla on velvollisuus tuoda tunneille mahdollisimman monipuolisia opetusmetodeja ja hyödyntää niissä eri oppimisentyylejä, jotta oppilas pystyy hahmottamaan, mikä hänelle toimii parhaiten.

Opetusryhmä koostuu aina erilaisista yksilöistä. Baletin aikuisten alkeisopetuksessa taso voi vaihdella ryhmän sisällä paljon, koska ihmiset tulevat tunneille erilaisista taustoista. Yksilöiden eroavaisuuksista huolimatta ryhmän merkitys on opetuksessa suuri. Kuten Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelmassa kerrotaan (2014, 17) oppiminen on yksilön ja yhteisöjen välinen tapahtuma, jossa molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa. Oppimisprosessin tukemista varten opettajan on siis pystyttävä eriyttämään tuki niin yksilölle kuin ryhmälle.

Kaiken opetuksen perustana on hyvä ja avoin vuorovaikutus oppilaiden ja opettajan välillä. Kun vuorovaikutus on toimiva, opettajan on helpompi tukea oppimisprosessia. Psykologian tohtori Helena Rasku-Puttonen (2018) toteaa artikkelissaan vuorovaikutuksen olevan oppimisprosessin laadun parantamisen ratkaisevin tekijä. Tarkastelen vuorovaikutusta tarkemmin luvussa 3.3.

3.1.2 Palautteenanto oppimisen tukena

Palautteenannossa haluan keskittyä siihen, miten ja mistä annan oppilaille palautetta. Toinen näkökulma palautteen antoon on, kuka palautetta tunnilla antaa. Pyrkimyksenä on, että oppilaat oppisivat antamaan ja vastaanottamaan palautetta myös toisiltaan.

Opettajan vastuulla on oppimisprosessin tukeminen luomalla oppimiselle sopiva ilmapiiri ja antamalla palautetta. Kasvatustieteiden tohtori Kirsti Lonka ja äidinkielen opetusneuvos Irma Lonka (1991, 22) painottavat palautteenannon tärkeyttä oppimisprosessin aikana. Palautteessa pitäisi ottaa huomioon oppilaan lähtötilanne sekä koko oppimisen kaari. (Lonka & Lonka 1991, 22.)

Baletissa useat liikkeet ovat yhteyksissä toisiinsa, eikä niitä voida pitää irrallisina toisistaan. Oppimisen kaari alkaa yksittäisten liikkeiden esittelystä ja harjoittelusta, mutta taitojen edetessä liikkeiden välille alkaa hahmottumaan punainen lanka. Jotta oppimisprosessi voi baletin opiskelussa käynnistyä, täytyy oppilaan ymmärtää baletin harjoittelun luonne. Baletin liikkeellisen kokonaisuuden hahmottaminen ja fyysinen harjoittelu vaatii pitkäjänteisyyttä. Pitkäjänteisyys tarvitsee ympärilleen puolestaan kannustavan ilmapiirin, jotta oppiminen on epäonnistumisen jälkeenkin mielekästä. Norrena (2016, 21) toteaa, että palautteenannossa aktiivisen oppimisen pääpainona on kehuminen sekä pitkäjänteisyyteen kannustaminen. Oppimisprosessille on annettava tilaa sekä kannustusta. (Norrena 2016, 21.)

Alkeisoppilailla positiivisen palautteen merkitys on tärkeä, jotta motivaatio ja itsevarmuus kasvaa harjoiteltavaa asiaa kohtaan. Baletti on lajina haastava sen säännönmukaisuuden takia ja olenkin huomannut, että osalla alkeisbaletin

oppilaista menee kauan ennen kuin kehittyminen alkaa näkyä, koska keho ei ole tottunut uusiin liikeratoihin ja asentoihin. Pitkäjänteisyys, niin oppilaalla kuin opettajalla, on avainasemassa oppimisen edistymisessä.

Palautteenannon ei tarvitse jäädä vain opettajan tehtäväksi. Oppilailla on mahdollisuus antaa toisilleen palautetta opettajan ohjaamana. Tämä lisää tunneilla oppilaiden välistä vuorovaikutusta, joka on aktiivisessa oppimisessa avainasemassa. Kasvatusvaikuttaja Jarno Paalasmaa (2014, 85) huomauttaa, että oppilas on opetussisällön vastaanottaja, rakentaja ja luoja. Oppilas palautteenantajana tekee hänestä opetussisällön rakentajan ja luoja. Hän oppii analysoimaan ja sanallistamaan liikettä sekä peilaamaan sitä omaan kehoonsa. Tätä metodologia käytetään usein tanssitunneilla tehostamaan oppimisprosessia.

3.1.3 Itsearviointi

Oppilas itse pystyy tukemaan oppimisprosessiaan itsearvioinnin avulla. Opettajan on mahdollista seurata oppilaan kehitystä ulkoisten määriteltyjen taitojen kautta, mutta sisäisen kokemuksen voi määritellä vain oppilas itse. Itsearviointi mahdollistaa oppilaalle omien oppimistapojen kartoittamisen, joita hän voi hyödyntää prosessin aikana. (Norrena 2016, 21–22.)

Kuten konstruktivistinen oppimiskäsitys määrittelee, ihmisen oppiminen on sidottuna elettyyn elämään ja oppilaan jo olemassa oleviin tietoihin (Tynjälä 1999, 37). Norrena ajatteleekin (2016, 21–22), että oppimistavoitteen ja oppilaan olemassa olevien tietojen välillä on kuilu, jota oppimisprosessi pyrkii punomaan yhteen. Tämä vaihe on oppijan ymmärtämisen kannalta tärkeää, jotta hän osaa asettaa itselleen oikeantasoisia tavoitteita ja pyrkiä niitä kohti. Oppilas voi pohtia, missä hän on hyvä ja missä hänen täytyy vielä kehittyä. Itsearviointiin pitäisi lähestyä asetettujen tavoitteiden kautta, jolloin oppilas ymmärtää, mitä häneltä halutaan. Itsearviointi lisää yksilön tietoisuutta itsestä oppijana ja tämä tieto auttaa häntä oppimaan. (Norrena 2016, 21–22.)

Taiteen perusopetuksen yleinen oppimäärän opetussuunnitelma (2017, 59) määrittelee tanssituntien arvioinnin tavoitteiksi oppilaan kokonaisvaltaisen

tanssillisen kehittymisen ja pitkäjänteisyyteen kannustamisen. Arviointi on oppimista edistävää, joka tapahtuu vuorovaikutuksen ja kannustamisen avulla. (OPH 2017, 59). Kuten muissakin tanssilajeissa, taiteen perusopetusta noudattavilla balettitunneilla noudatetaan samoja arvioinnin periaatteita. Itsearvioinnissa oppilas pohtii itse, miten oppiminen on edennyt ja miten tavoitteiden saavuttaminen on kehittynyt.

3.2 Aktiivisen oppimisen tavoitteet ja niiden tukeminen

Aktiivisen oppimisen tavoitteena on korostaa oppimistapahtumaa. Tärkeintä on, että oppilas oppii oppimaan. (Lonka & Lonka, 1991, 12). Opetushallituksen määrittelemän perusopetuksen opetussuunnitelma (2014, 14) kuvailee aktiivisen oppijan päämääräksi henkilökohtaisten tavoitteiden asettamista ja ongelmaratkaisun taitojen harjoittamista niin yksilönä kuin osana ryhmää.

Baletin opetus ei voi pelkästään keskittyä itse oppimisen opetteluun, koska balettitunnin pitää keskittyä monipuolisesti eri osa-alueisiin. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa (2017, 57) määritellään tarkasteltaviksi osa-alueiksi hyvinvointi ja kehollisuus, vuorovaikutus ja kulttuurinen osaaminen sekä taito ja taide.

Ajattelen kuitenkin itse, että balettitunneilla on tärkeä käydä keskustelua siitä, miten liikkeitä opitaan, koska tason kehittyessä odotetaan, että oppilas pystyy nappaamaan ja hahmottamaan sarjat nopeammin ja itsenäisemmin.

Alkeistasolla kiinnitetään huomiota baletin peruselementteihin, mutta edistyneemmillä tasoilla peruselementit pitäisi olla hallussa, jotta baletin opettelussa voidaan syventyä. Oppilaat ovat erilaisia ja jotkut hahmottavat liikkeet nopeasti ja vaivattomasti asiaa miettimättä. Jokaisella oppilaalla on kuitenkin mahdollisuus oppia, ja tähän auttaa, kun opettaja huomioi eri oppimisen tavat opetuksen yhteydessä.

Norrena (2016, 22) nostaa esiin opettajan vastuun ymmärtää vaiheittaista muutosta sekä monipuolisia työtapoja. Aktiiviseen oppilaan mallissa on hyvä edetä tasaiseen tahtiin, jotta oppilas pystyy tottumaan tilanteeseen. Työtapojen

monipuolisuudella tarkoitetaan tulokulmia, joilla harjoitteita lähestytään. Harjoitteen luonteen mukaan on hyvä miettiä, millainen pohjustus ja prosessi ovat tarpeen. (Norrena 2016, 22.)

3.3 Vuorovaikutus osana aktiivisen oppijan oppimisympäristöä

Opetushallituksen nettisivujen mukaan (2022) vuorovaikutustaitoihin kuuluu erilaisten ihmisten kohtaaminen sekä ryhmässä toimiminen. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmassa (2017, 59) todetaan, että yksi tanssin opetuksen työtapana on vuorovaikutustilanteiden luominen. Vuorovaikutus määritellään myös yhdeksi arviointikriteeriksi, joka pitää ottaa tanssinopetuksessa huomioon. (OPH 2017, 59.)

Rasku-Puttonen (2018) analysoi artikkelissaan vuorovaikutuksen olevan oppimisprosessin laadun määrittelyn ydin. Laatuun vaikuttavat oppilaan ja opettajan välinen vuorovaikutussuhde. Se, miten opettaja ottaa oppilaan ja ryhmän tarpeet huomioon, parantavat oppimisprosessin tasoa. Palautteenanto ja oppilaiden osallistaminen on osa oppimisen laadun edistämistä. Rasku-Puttonen summaa nykypäivän oppimiskäsityksen oppilasta aktivoivaksi, jossa vuorovaikutus on avainasemassa. (Rasku-Puttonen 2018.)

Rasku-Puttonen (2018) ja Norrena (2019, 19) ajattelevat molemmat, että opettajan läheisyys oppilaisiin ja oman persoonan säilyttäminen opetuksessa tukevat ja parantavat oppimisprosessia. Itseni on helppo samaistua kyseiseen näkökulmaan. Ajatus siitä, että opettaja on oppilaiden lailla ihminen, tekee opettajasta helpommin lähestyttävän. Opettaja tekee virheitä ja oppii niistä samalla tavalla kuin oppilas. Vuorovaikutus vaatii aitoa kohtaamista.

Balettitunneilla vuorovaikutusta syntyy siellä olevien ihmisten välillä. Tässä opinnäytetyössä minua kiinnostaa vuorovaikutuksen vastavuoroisuus ja erityisesti se, miten oppilaat saataisiin osallistumaan vuorovaikutustilanteisiin aktiivisemmin mukaan. Vuorovaikutus on sanojen lisäksi muun muassa ilmeitä ja eleitä (OPH 2023), mutta keskityn tässä opinnäytetyössä sanalliseen vuorovaikutukseen. Kuten luvussa 2.1 totesin, oppilaalla on mahdollisuus

sanoittaa liikkeestä syntyvää sisäistä kokemusta. Uskon tämän olevan portti oppilaiden aktivoimiseen vuorovaikutustilanteissa.

Balettitunneilla kokemusten sanallistaminen tarkoittaa, että oppilas hallitsee taidon puhua ja ilmaista omia liikkeellisiä kokemuksia tai tuntemuksia. Uskon tällaisen taidon kehittyvän vuorovaikutukseen keskittyvissä harjoituksissa, jossa pääpaino on kokemusten sanallistamisessa. Ajattelen, että sanallistamista voi oppia myös mallioppimisen tyyppisesti ja siksi on tärkeää, että opettaja sanallistaa omia liikkeellisiä kokemuksiaan oppilaiden tavoin, jolloin oppilaat saavat esimerkkejä sanallistamisesta. Hyvänä esimerkkinä toimivat mielikuvat, jotka auttavat hahmottamaan asioita helpommin ja monipuolisemmin.

Aikuisoppilaiden kanssa vuorovaikutustaidot eivät lähde nolapisteestä. Kuitenkaan harvalla heistä on kokemusta vuorovaikutustilanteista balettituntikontekstissa. Vuorovaikutustaidot ja sosiaaliset taidot vaihtelevat oppilaiden välillä paljon. Oppilaiden kanssa on siis hyvä opetella, mitä vuorovaikutus balettitunneilla käytännössä on. Nämä taidot auttavat aktiivisen oppijan oppimisprosessin tukemisessa.

4 Opetuskokeilu

4.1 Opetuskokeilu ja sen sisällöt

Pedagogisen opinnäytetyön opetuskokeilu toteutettiin syksyllä 2022 lokajoulukuussa. Opetustunteja kertyi yhteensä kuusi kappaletta. Tämän lisäksi oppilaat suorittivat lyhyen itsearvioinnin tuntien ulkopuolella. Ryhmässä oli yhdeksän 18–65-vuotiasta henkilöä. Melkein kaikki olivat aloittaneet balettiharrastuksen syksyllä 2022 ja tämän takia ryhmä kulki nimellä alkeisaikuisbaletti. 75 minuutin opetustunteja kertyi neljä kappaletta ja 60 minuutin opetustunteja kaksi. Opetuskielenä toimi suomi.

Opetuskokeiluni tarkoituksena oli tutkia johdannossa asetettuja tutkimuskysymyksiä käytännön tasolla. Opetuskokeilun opetussuunnitelma (liite 1) on rakennettu hyödyntäen lukemaani lähdemateriaalia. Opinnäytetyön opetuskokeilun tuntisisällöissä tarkasteltiin aktiivisen oppimisen metodeja luvuissa 3.1.1–3.1.3 mainittujen teemojen eli oppimisprosessin tukemisen, palautteenannon ja arvioinnin pohjalta yhdessä mallioppimisen kanssa. Tarkastelin sitä, miten oppilaita voidaan aktivoida eri tavoin ja näin mahdollisesti parantaa heidän kehitystänsä balettitunneilla. Tavoitteena oli kuitenkin pitää kiinni baletin liikekielen opettamisesta ja perinteisestä tuntirakenteesta. Baletin perinteinen tuntirakenne tarkoittaa, että tanssisarjat tehdään tietyssä järjestyksessä aloittaen tangosta ja lopettaen keskilattialle.

Opetuskokeiluni sisältö oli sidottuna taiteen perusopetuksen tavoitteisiin, edustamani balettikoulun opetussuunnitelman tavoitteisiin sekä tälle kyseiselle ryhmälle kohdennettuun opetussuunnitelmaan. Suunnittelin ryhmälle tarkoitetun opetussuunnitelman elokuussa 2022 ja se kattoi koko syyslukukauden 2022. Opetuskokeilussa aktiivisen oppijan mallia harjoiteltiin soveltamalla kolmea eri opetussuunnitelmaa. Nämä opetussuunnitelmat olivat opetuskokeilun opetussuunnitelma, taiteen perusopetuksen määrittelemä opetussuunnitelma sekä oma tekemäni kausisuunnitelma. Ryhmällä oli tiettyjä liikkeellisiä osa-

alueita, joita pyrimme saavuttamaan syyslukukauden aikana ja nämä olivat kirjattuna ryhmän omakohtaiseen opetussuunnitelmaan elokuussa 2022.

4.2 Opetuskokeilun tarkastelu ja ryhmän kokonaistavoitteiden toteutuminen

Asetin opetuskokeilussa tavoitteet opetettavalle ryhmälle sekä itselleni. Ryhmän tavoitteet jaoin sekä osa- että kokonaistavoitteisiin. Osatavoitteet olivat tuntikohtaisia pienemmän mittakaavan tavoitteita, joiden päämääränä oli edistää kokonaistavoitteita. Tarkempaa tietoa opetuskokeilun suunnitelmasta löytyy liitteestä 1.

Ryhmälle asetetut kokonaistavoitteet olivat seuraavanlaiset:

- Oppilaat oppivat sanoittamaan näkemäänsä liikettä sekä baletin liikekieltä tunti-ilanteissa itselleen ja toisille liikkeellisten tehtävien ja itsearviointien avulla
- Oppilaat oppivat ymmärtämään pitkäjänteisen harjoittelun merkityksen ja oppivat arvostamaan oppimisen prosessia eikä pelkästään lopputulosta
- Oppilaat yhdentyvät ryhmän jäsenien kanssa ja oppivat toimimaan erilaisten ihmisten kanssa balettitunnilla
- Oppilaat oppivat hahmottamaan baletin kokonaisvaltaisuuden niin fyysisesti kuin henkisesti
- Oppilaat ymmärtävät, että monipuolinen vuorovaikutus on osana oppimisprosessin kehityksessä

Opetuskokeilun tarkastelua lukiessa on hyvä muistaa, että käsiteltävät asiat eivät ole määrittäneet koko tunnin kulkua. Opetuskokeilun tunnit etenivät perinteisen balettitunnin mukaan. Käsiteltävien teemojen lisäksi, tunneilla käytettiin balettitunneille tyypillisiä opetusmenetelmiä kuten mallioppimista.

4.2.1 Liikkeen sanallistamisen harjoittelu liikkeellisten tehtävien ja itsearviointien avulla

Ensimmäinen ryhmälle ja asettamani tavoite liittyi liikkeen ja baletin liikekielen sanoittamiseen. Tavoitteenani oli, että opetuskokeilun lopussa, oppilaat osaavat rohkeammin ilmaista itseään sanallisesti puhuessaan yleisesti liikkeestä sekä liikkeen sisäisestä tuntemuksesta. Ajattelin sanallistamisen kehittymisen lisäävään ja helpottavan tunneilla käytäviä dialogeja sekä parantavan oppilaan ja opettajan välistä kommunikaatiota, joka lopulta vaikuttaisi myös oppimisprosessin paranemiseen. Tavoite pohjautuu Kauppilan (2012, 47) väitöskirjassa esitettyihin ajatuksiin, jossa ajatellaan alkeisoppilaan olevan mahdollista oppia baletin liikekieltä hyödyntämällä omia kokemuksiaan liikkeestä.

Lähestyin tavoitteen saavuttamista erilaisten keskustelujen ja itsearviointien kautta. Näiden menetelmien tavoitteena oli aktivoida oppilaita jakamaan omia tuntemuksiaan sanallisesti niin liikkeestä kuin oppimisesta tunnin aikana. Ajattelin kokemusten jakamisen muille kehittävän oppilaan omaa oppimisprosessia, koska tällöin hän toimii aktiivisesti mukana tiedon jakajana kuin myös muiden kokemusten vastaanottajana.

Ryhmäkeskusteluja tehtiin pareittain, pienryhmissä (3–5 henkilöä) sekä koko ryhmän kesken. Pyrin siihen, että jokainen tunti sisälsi ainakin yhden ryhmätehtävän ja -keskustelun, jotta kokemusten sanallistaminen kehittyisi jatkumon ja toistoisuuden kautta. Keskityin ryhmätehtävissä ja -keskusteluissa siihen, että oppilaat pääsivät harjoittelemaan niin oman kokemuksen jakamista toisille kuin myös toisen ryhmäläisen liikkeen näkemisen sanoittamista muille ryhmäläisille.

Otan esimerkiksi ensimmäisen ja toisen tunnin paritehtävät. Ensimmäisellä tunnilla harjoitelimme lapatuen hahmottamista pareittain. Lapatuki tarkoittaa selän ja lapaluiden aktivoimista eri käsien asennoissa. Parien tehtävänä oli harjoitella lapaluun liikkeen hahmottamista kosketuksen ja sanoittamisen kautta. Toinen pari veti toisen parin kättä ja toinen pari kertoi toiselle, miltä hänestä

tuntui. Tämän jälkeen harjoitus purettiin nopeasti koko ryhmän kesken toisille pareille. Toisella tunnilla harjoittelimme käsien aktivoimista pirueteissa, jossa toinen parista katsoi toisen tekemistä, ja kertoi sarjan jälkeen, mitä toinen pari voisi vielä parantaa ja mitä hyvää toisen tekemisessä oli. Molempien tuntien pariharjoituksissa yhdistyi liike ja sen sanoittaminen. Ensimmäisessä harjoituksessa sanoitettiin omaa liikkeellistä kokemusta ja toisessa harjoitteessa taas toisen kehon liikettä.

Itsearviointien tarkoituksena oli keskittyä enemmän tunnilla tapahtuvaan oppimiseen ja sen analysointiin. Norrena (2016, 21–22) kuvailee itsearvioinnin lisäävän yksilön tietoisuutta itsestä oppijana. Teimme oppilaiden kanssa jokaisen opetuskokeilutunnin päätteeksi lyhyen itsearvioinnin, joka purettiin keskustellen koko ryhmän kesken. Tämän lisäksi oppilaat vastasivat pidempään alkukyselyyn ennen opetuskokeilun alkua. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää oppilaiden lähtötilanne, jonka pohjalta pyrin rakentamaan opetusta sellaiseksi, joka tukisi oppilaita paremmin. Lähetin alkukyselyn oppilaille sähköisesti ja purimme kysymykset keskustellen yhdessä ensimmäisen tunnin päätteeksi. Alkukyselyn kysymykset löytyvät liitteestä kaksi. Koko opetuskokeilun päätteeksi teimme oppilaiden kanssa pidemmän loppukeskustelun, jossa keskustelimme saavutetuista tavoitteista ja oppilaiden ajatuksista koko opetuskokeilusta.

Kuten Norrena (2016, 21–22) määrittelee kirjassaan, itsearviointi mahdollistaa oppilaalle omien oppimistapojen kartoittamisen, joita hän voi hyödyntää prosessin aikana. Sanallistamisen lisäksi itsearvioinnin tehtävänä oli edistää tässä opetuskokeilussa oppilaiden käsitystä omasta oppimisestaan balettitunnilla. Esitin oppilaille usein kaksi pohdintatehtävää tunnin päätteeksi, johon jokainen sai vastata haluamallaan tavalla. Ensimmäinen pohdintatehtävä saattoi olla kysymys, jossa kysyin mikä asia jäi tänään päällimmäisenä oppilailla mieleen. Tämän tyyppisen kysymyksen tarkoituksena oli laittaa oppilaat miettimään koko tuntia ja sen sisältöä. Yleensä jokainen oppilas nosti tunnista eri asioita ylös, jolloin koko ryhmä sai hyvän kertauksen tunnin sisällöstä.

Toinen pohdintatehtävä oli jokaisella tunnilla sama eli pyysin oppilaita mainitsemaan yhden asian, jossa he onnistuivat tunnin aikana. Sen sijaan, että olisin kysynyt oppilailta, mitä heidän pitäisi tunnilla parantaa, halusin keskittyä tunnin viimeiseen keskusteluun positiivisen lähestymisen kautta. Varsinkin opetuskokeilun edetessä, oppilaat osasivat nostaa esiin aiheita, joissa he olivat huomanneet kehitystä. Oppilas saattoi esimerkiksi sanoa, että oli hahmottanut jonkun tietyn taidon paremmin, koska olimme tehneet pari harjoituksen, jossa tuota taitoa oli käsitelty uudesta näkökulmasta. Näissä hetkissä olin opettajana iloinen, koska oppilaan oppimisprosessi oli ottanut askeleen eteenpäin ja hän pystyi sanoittamaan sen.

Keskustelimme viimeisen opetuskokeilun tunnilla oppilaiden kanssa sanallistamisesta loppukeskustelussa. Omasta mielestäni sanallistaminen oli parantunut opetuskokeilun aikana, koska huomasin tunnilla käytyjen keskustelujen olevan moniulotteisimpia kuin ennen opetuskokeilua. Oppilaat kuitenkin itse totesivat, etteivät olleet kiinnittäneet sanallistamisen kehittymiseen huomiota. Näin jälkikäteen ymmärrän, missä menin itse vikaan. Sanallistamista harjoiteltiin jokaisella tunnilla, mutta en missään kohtaa kertonut oppilaille siitä, miksi me sitä harjoittelimme.

Norrenan (2016, 23) mukaan opetuksessa on tehtävä tavoitteet näkyviksi, jotta oppilas tietää, mitä varten asioita opitaan. Oppilaiden tavoin tarkoitukseni oli keskittyä opetuksen sanoittamiseen tämän opetuskokeilun aikana, koska tavoitteeni oli, että opin ohjaamaan opetusta ryhmälle asettamieni tavoitteiden kautta. Tavoite ei toteutunut haluamallani tavalla, mutta näin jälkikäteen tiedän, mitä minun olisi opetuskokeilussa pitänyt tehdä.

Jokainen opeteltava asia olisi pitänyt mieltiä ja sanoittaa oppilaille kokonaistavoitteiden kautta. Jo ensimmäisellä tunnilla olisin voinut avata oppilaille asetetut kokonaistavoitteet, joita kohti olimme opetuskokeilun aikana menossa. Oppilaat olivat toki tietoisia siitä, että opetuskokeilun tarkoituksena oli kokeilla erilaisia oppilaiden aktivointimenetelmiä, mutta olisin voinut kertoa tavoitteet vielä selkeämmin ja konkreettisemmin. Nyt kuitenkin jatkossa tiedän, miten tavoitteita kannattaa lähestyä, jotta ne tulevat myös oppilaille selkeiksi.

4.2.2 Vuorovaikutus ryhmätyöskentelyssä

Opetushallituksen mukaan (2014, 17) oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Se on sekä yksin että yhdessä tekemistä. (OPH 2014, 17.) Tämän takia asetin tavoitteeksi, että oppilaat yhdentyvät ryhmän jäsenien kanssa. Tavoitteena oli, että ryhmästä tulisi sellainen paikka, jossa jokaisella on turvallista olla ja oppia. Tämän pohjalta oppilaat saavuttaisivat toisen tavoitteen eli he ymmärtävät, että monipuolinen vuorovaikutus on osana oppimisprosessin kehitystä. Kuten tanssin taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa mainitaan (2017, 59), vuorovaikutus ja ryhmässä oppiminen tarjoaa oppilaalle mahdollisuuden oppia monipuolisesti eri tanssin osa-alueita kuten esimerkiksi ilmaisua. Hyvä ryhmädynamiikka yhdessä vuorovaikutuksen kanssa vaikuttaa siis lopulta siihen, että oppilaiden ymmärrys baletin liikkeellisestä, esteettisestä ja kulttuurisesta traditiosta kehittyy.

Koska olin aloittanut ryhmän kanssa jo elokuussa, oli ryhmä jo opetuskokeilun alussa oppilaille tuttu. Pysin kuitenkin kiinnittämään opetuskokeilun aikana huomiota, että edistän jo hyvin kehittyneitä ryhmädynamiikkaa eteenpäin. Tunnit aloitettiin kuulumisten läpi käymisellä. Tavoitteena oli, että jokainen oppilas tuli tunnin alussa huomioiduksi. Samalla tavalla teimme myös tunnin loputtua, itsearvioinnin merkeissä. Pari- ja ryhmätehtävissä yritin keskittyä siihen, että oppilaat vaihtelivat pareja ja ryhmiä, jotta jokainen oppilas työskenteli jokaisen ryhmässä olevan kanssa. Ryhmädynamiikassa on tärkeä ottaa huomioon se, että opettajakin on osa ryhmää, vaikka hänen positionsa ryhmässä on eri kuin oppilailla. Pari- ja ryhmäharjoitteet purettiin lopulta aina koko ryhmän kesken, jolloin minä opettajana osallistuin keskusteluihin mukaan.

Ryhmädynamiikan vahvistamisen tarkoitus oli parantaa ryhmän välisiä vuorovaikutustilanteita, joiden ajattelin olevan yhteydessä oppimisprosessin kehityksessä. On hyvä huomioida, että vuorovaikutus on läsnä jokaisella tanssitunnilla, vaikka siihen ei kiinnittäisi erityisemmin huomiota.

Mallioppiminenkin on vuorovaikuttamista opettajan ja oppilaiden välillä. Tässä

opetuskokeilussa pyrin kuitenkin painottamaan vuorovaikutuksen monipuolisuutta ja vastavuoroisuutta.

Tyypillisesti opetan oppilaille uuden asian kertomalla heille ensin lyhyesti asiasta sanallisesti, ja sen jälkeen kokeilemme asiaa käytännössä liikkeen kautta. Nyt kuitenkin lähestyin uuden asian opettelua kysymyksillä. Kysymysten tarkoitus oli virittää keskustelu kohti uutta aihetta aktivoimalla oppilaat aiheeseen heti mukaan vuorovaikutuksen ja heidän olemassa olevien tietojen avulla. Vasta tämän jälkeen kerroin asiasta tarkemmin, jolloin jonkinlainen mielikuva asiasta oli jo syntynyt, ennen varsinaista opetusta. Halusin opetuskokeilussa kokeilla, kuinka oppilaiden vuorovaikutusta voisi lisätä tunnin eri tilanteisiin ja toisaalta sellaisiin hetkiin, joiden ajatellaan olevan usein opettajalähtöisiä.

Opetuskokeilun alussa suunnittelin mahdolliset vuorovaikutustilanteet ja oppilaiden aktivoinnit etukäteen. Kokeilun edetessä opin kuitenkin tunnistamaan hetkiä, jolloin oppilaiden aktivointia pystyi hyödyntämään. Opin lukemaan ryhmää ja tuntitilanteita, joissa vuorovaikutus ja oppilaiden osallistuminen oli hedelmällistä.

Haastavinta oli löytää tasapaino perinteisen baletin opetuksen sekä oppilaiden aktivoinnin välille. Vuorovaikutustilanteet, joissa oppilaat osallistuivat mukaan, olivat hyödyllisiä oppimisen kannalta, mutta pitkäkestoisia. Tunnin mittaisessa balettitunnissa aikaa on hyvin rajatusti ja tavoitteena olisi tehdä useampi tanssisarja, jotta kaikki liikkeiden motoriset osa-alueet tulisi harjoiteltua. Toisaalta tunnilla on edettävä tietyn järjestyksen mukaan, jotta oppilaiden kehot ovat tarpeeksi lämpimiä tunnin lopussa tehtäviin dynaamisempiin liikkeisiin.

Huomasin nopeasti, että keskustelulähtöinen ryhmätehtävä ei voi kestää montaa minuuttia, koska muuten balettitunti jämähtää paikoilleen. Ymmärsin, että vuorovaikutteisten harjoitteiden pitää olla toiminnallisia ja napakoita, jotta pääpaino pysyy itse tanssimisessä. Tähän auttoivat muun muassa se, että pari- ja ryhmätehtäville asetti ajan, jotta keskustelu ei lähtenyt pursuilemaan ja pysyi harjoiteltavassa asiassa. Pari- ja ryhmäharjoitusten rajaaminen yhdellä

balettitunnilla yhteen tai kahteen tehtävään, auttoi myös pitämään tunnin viirettä yllä. Kun ymmärsin lähestyä tuntisisältöä liikkeen tekemisen kautta, oli helpompi löytää sopiva ajallisuuden kesto harjoitteisiin.

Loppukeskustelussa juttelimme oppilaiden kanssa ryhmästä ja vuorovaikutuksesta. Jokainen oli sitä mieltä, että ryhmä oli tiivistynyt opetuskokeilun aikana. Oppilaat totesivat, että ryhmässä on ollut turvallinen ja kannustava ilmapiiri. Pari- ja ryhmätehtävät olivat oppilaiden mielestä auttaneet hahmottamaan opeteltavia asioita. Eräs oppilas sanoi, että yhdessä käydyt keskustelut olivat auttaneet ymmärtämään asioita helpommin, koska tällöin opeteltavaa asiaa lähestyttiin monesta eri näkökulmista.

4.2.3 Baletin kokonaisvaltaisuuden hahmottaminen ja pitkäjänteisyyden harjoittelu

Kaikki baletinopettajani ovat opettaneet, että baletin oppiminen vaatii toistoa. Liike ei ole täydellisesti opittu, vaikka sen osaisi tehdä. Tekniikan lisäksi balettia pitäisi osata myös tanssia, eikä vain suorittaa. Baletti on kokonaisvaltainen laji, jossa yhdistyvät tekniikka, ilmaisu, musikaalisuus ja luovuus. Baletin oppiminen vaatii pitkäjänteisyyttä ja kokonaisvaltaisuuden hahmottamista.

Tämän takia olin asettanut oppilaille tavoitteeksi pitkäjänteisyyden merkityksen ymmärtämisen ja fyysisen ja henkisen kokonaisvaltaisuuden hahmottamisen. Oppilaan täytyy ymmärtää ensin, mitä baletti on ja mitä sen oppiminen vaatii. Tämän jälkeen voidaan alkaa miettimään, miten näitä asioita lähdetään saavuttamaan.

Purimme opetuskokeilun ensimmäisen tunnin lopussa alkukyselyä (liite 2) ja keskustelimme oppilaiden kanssa myös baletin kokonaisvaltaisuudesta. Keskustelusta pystyi päättämään, että osalla oppilaista oli laajempi ymmärrys baletista kuin toisilla. Baletin kokonaisvaltaisuuden hahmottamista pyrin tukemaan monipuolisilla harjoitteilla sekä palautteenannolla. Otin harjoitteisiin mukaan pienissä määrin improvisaatiota, jossa oppilaat pystyivät keskittymään tekniikan sijaan luovuuteen, musiikkiin ja ilmaisuun. Opetuskokeilun

tuntisisältöön kuului myös esitystanssin harjoittelua, joten oppilaat pääsivät tätä kautta harjoittelemaan liikkeen ja ilmaisun yhdistämistä.

Olen itse huomannut, että aikuisten alkeisopetuksessa palautteenantoni painottuu usein tekniikkaan. Ajattelen, että oppilaiden on tärkeää oppia oikeanlaiset linjaukset, jotta keho ei vahingoitu. Tässä opetuskokeilussa pyrin kuitenkin keskittymään, että palautteenanto huomio jokaisen tanssitunnin osa-alueen. Näin oppilas oppii hahmottamaan, mistä kaikesta baletin kokonaisvaltaisuus koostuu.

Lähestyin pitkäjänteisyyttä miettimällä, miten voin opettajana tukea sen hahmottamisen kehittymistä. Kuten luvussa 3.1.2 puhutaan, aktiivisessa oppimisessa pääpainona on kehuminen ja kannustaminen. Oppimisprosessi tarvitsee tilaa kehittyä ja ympärilleen kannustavan ilmapiirin. (Norrena 2016, 219). Hyödyntäen Norrenan ajatuksia kokeilin opetuskokeilussa, miten palautteenanto vaikuttaa pitkäjänteisyyteen.

Pyrin opetuskokeilun aikana keskittymään siihen, että annan palautetta yrittämisestä eikä pelkästään onnistumisesta. Sen sijaan, että olisin kehunut oppilasta vasta silloin kun hän onnistuu, pyrin keskittymään siihen, että annan kannustusta myös oppimisprosessin alkuvaiheilla. Otan konkreettiseksi esimerkiksi yhden onnistumisen, joka onnistui opetuskokeilussa pitkäjänteisyyden ja uurtamisen avulla.

Olimme opetuskokeilun alussa jutelleet oppilaiden kanssa siitä, että erityisesti tangossa tehtävät tanssisarjat ovat haastava muistaa. Rakensin oppilaille opetuskokeilun aikana erilaisia harjoitteita, joiden tarkoitus oli auttaa kehittämään taitoja, jotka helpottaisivat sarjojen muistamista opetuskokeilun aikana sekä tulevaisuudessa. Harjoitteiden lisäksi pyrin aktiivisesti tukemaan oppilaita palautteen avulla. Tavoitteenani oli, että jokaisella kerralla oppilaat saivat kannustavaa palautetta yrittämisestä ja pienistä edistymisaskelista. Lopulta viidentenä opetuskokeilun kerralla huomasin, että melkein jokainen oppilas osasi sarjat. Iloitsimme tästä oppilaiden kanssa yhdessä, koska he olivat itse huomanneet saman.

Loppukeskustelussa en tentannut oppilaita baletin kokonaisvaltaisuudesta. Kävimme aihetta läpi kuitenkin yhdessä keskustellen ja huomasin, että oppilaat osasivat kuvailla yleisesti baletin opettelua monipuolisemmin huomioiden eri osa-alueita. Pitkäjänteisyyden hahmottaminen oli selkeästi laajentunut. Eräs oppilas totesikin, että palkitsevinta baletin opiskelussa on, kun oppii ja ymmärtää haastavia asioita. Pohdimme yhdessä, miten löytää onnistumisen tunteita myös keskeneräisissä asioissa.

4.3 Opettajan kokonaistavoitteiden toteutuminen

Asetin itselleni viisi tavoitetta ja ne olivat seuraavanlaiset:

- Opin löytämään vuorovaikutuksen eri ulottuvuuksia baletin opetuksen aikana sekä hyödyntämään niitä tunnilla
- Opin ohjaamaan opetusta asettamieni tavoitteiden kautta
- Opin ottamaan palautetta vastaan oppilailta omasta opetuksestani ja ottamaan palautteen käytäntöön
- Opin lukemaan ryhmää ja sen tarpeita
- Opin lukemaan yksilöä ja antamaan hänelle kohdennettua opetusta

4.3.1 Vuorovaikutustilanteiden tunnistaminen ja palautteenannon lähtökohdat

Halusin opetuskokeilussa oppia tunnistamaan balettitunnilla syntyviä vuorovaikutustilanteita sekä lisäksi luomaan niitä opettajana itse. Kuten aikaisemmin mainitsin, balettitunnit ovat vuorovaikutteisia jo itsessään, perustuen taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden määrittelemään oppimiskäsitykseen, oppija nähdään aktiivisena toimijana, joka osaa toimia asettamien tavoitteidensa mukaisesti yksin sekä vuorovaikutuksessa muiden kanssa. (OPH 2017, 11.) Tavoitteenani oli pohtia, miten erityisesti oppilaiden vuorovaikutusta voidaan lisätä erilaisissa oppimistilanteissa, jotta oppilaat osallistuisivat aktiivisesti oppimistilanteisiin mukaan.

Opetuskokeilun tuntien rakenne perustui perinteisen balettitunnin rakenteeseen, joten aktiivisen oppilaan mallia piti tutkia kyseisen raamin sisällä. Aloitin suunnittelemaan tuntia miettien, mitkä aiheet ovat kyseisen tunnin tärkeimpiä teemoja. Tähän käytin apuna tekemääni kausisuunnitelmaa, jonka olin suunnitellut ryhmälle elokuussa 2022. Tämän jälkeen lähestyin teemoja aktiivisen oppijuuden kautta. Olin rakentanut opetuskokeilun tunneille eräänlaiset toimintamallit, joita pyrin noudattamaan koko opetuskokeilun ajan. Malleihin kuului muun muassa se, että jokainen tunti alkaa ja loppuu yhteiseen keskusteluun. Jokaisessa tunnissa pitää olla ainakin yksi pari- tai ryhmätehtävä. Tunnin pääteemoihin pitää sitoa mallioppimisen lisäksi jonkinlainen toiminnallinen tai vaihtoehtoinen harjoite, joissa oppilaat ovat vuorovaikutuksessa opettajan tai ryhmäläisten kanssa.

Varsinkin opetuskokeilun alussa yritin mahduttaa liian monta aktiivisen oppijan kokeilua yhteen tuntiin. Suunnittelin ensimmäiseen tuntiin muun muassa kolme eri pariharjoitetta, joista ehdimme tekemään lopulta yhden. Ajattelin aluksi, että useampi harjoite antaa monipuolisemman lähestymisen teemoihin. Tämä ajatusmaailma osoittautui kuitenkin virheelliseksi. Melko nopeasti ymmärsin, että yhden tunnin aikana kannattaa keskittyä vain muutamaaan toiminnalliseen harjoitteeseen, jotta tunnin kokonaisuus pysyy eheänä. Liian monta harjoitetta teki tunnista sekavan ja kiireisen.

Opetuskokeilun jälkeen huomasin, että vuorovaikutustilanteiden tunnistaminen ja luominen oli muuttunut itselleni helpommaksi. Ensimmäisillä tunneilla saatoinkin kokeilla toiminnallisia harjoitteita sellaisiin kohtiin tuntia, jotka jälkikäteen ajateltuna eivät olleet parhaita mahdollisia. Opetuskokeilun edetessä opin kuitenkin lukemaan tunnin kulkua ja löytämään otollisia paikkoja toiminnallisille harjoitteille. Varsinkin viimeisillä tunneilla tuntirakenne ei koostunut pelkästään etukäteen suunnitelluista harjoitteista, vaan pystyin vaihtamaan tai muokkaamaan harjoitteita tunnin edetessä niin, että ne sopivat paremmin tuntirakenteeseen.

Koska vuorovaikutus perustui tässä opinnäytetyössä vastavuoroisuuteen, ajattelin palautteenannossa hyötyväni siitä, että oppilaat saisivat antaa

palautetta myös minulle. Koin, että oppilailla olisi ollut näin mahdollisuus tulla opetuksen suhteen kuulluksi. Tämän takia asetin itselleni tavoitteeksi, että opin ottamaan palautetta vastaan myös oppilailta omasta opetuksestani ja ottamaan palautteen käytäntöön.

Palautteenantoon oppilailla oli mahdollisuus alkukyselyssä (liite 2). Alkukysely käytiin läpi oppilaiden kanssa opetuskokeilun ensimmäisellä tunnilla. Keskustelussa puhuimme, miten erilaiset opetustyyli ja opettajat auttavat ymmärtämään baletin kokonaisvaltaisuutta ja sitä, että on erilaisia asioita, joita baletin opettelussa voi huomioida. Emme keskustelun aikana keskustelleet siitä, miltä minun ohjaama opetus oli oppilaista tuntunut. Tämän myötä ymmärsin, että varsinkin alkeisbaletin oppilas ei vielä osaa sanoa, miten hän voisi saada laadukkaampaa opetusta baletin opetuksessa.

Lisäksi opetuskokeilun jälkeen ymmärsin, että tavoite olisi pitänyt muotoilla toisesta näkökulmasta. Sen sijaan, että oppilas kertoisi, onko minun antamani opetus huonoa vai hyvää, pitäisi miettiä, miten opetus olisi sellaista, että oppilas hyötyy siitä itse parhaiten. Eli miten minä voin muokata antamaani opetusta sellaiseksi, jotta se palvelee oppilasta oppimisprosessin kehityksessä.

On toisaalta tiedostettava, että kaikenlainen opetus ei pysty palvelemaan kaikkia oppilaita samanaikaisesti. Kuten Heikkilä ja Rönkkö kirjoittavat (2016) jokaisella on oma tapansa oppia. Toinen oppilas voi kokea kuvien käytön hyödylliseksi, kun taas toinen oppilas ei. Oppilaiden antama palaute pitäisi suhteuttaa siihen, mitä tunteilla on tehty. Baletin opetuksesta voi pyrkiä tekemään mahdollisimman monipuolista, mutta se ei välttämättä tavoita kaikkia oppilaita, koska oppilaat oppivat eri tavoin. Oppilas, joka ei koe kuvien käyttöä hyödylliseksi, voi esimerkiksi oppia paremmin kosketuksen avulla. Täten jos balettitunnilla hyödynnetään esimerkiksi pelkästään kuvia mallioppimisen rinnalla, kokee visuaalisesti oppiva oppilas, että kuvat edistävät hänen oppimistaan, kun taas kosketuksen kautta oppiva oppilas ei.

4.3.2 Yksilön ja ryhmän tukeminen

Yksilön tukemisen tavoitteessa halusin korostaa sitä, että annan oppilaille monipuolisia työkaluja, joilla lähestyä opeteltavaa aihetta. Tässä hyödynsin muun muassa erilaisia oppimistyyliä, joita pyrin tuomaan tunneille toiminnallisten harjoitusten avulla. Tavoitteenani oli, että oppilaat oppivat ymmärtämään, että liikettä voi opetella myös muulla tavoin kuin pelkästään mallioppimisen avulla.

Hyödynsin opetuksessa muun muassa paljon erilaisia kuvia. Käytin lähteenä tanssin professorin Gretchen Warrenin (1989) kirjaa *Classical Ballet Technique*, jonka kuvakirjasto koostuu yli 300 baletin liikkeestä ja asennosta. Kirjaan oli otettu kuvia myös virheasunnoista, joiden avulla pystyimme oppilaiden kanssa keskustelemaan oikean ja väärän asennon eroista. Kuvien lisäksi hyödynsin opetuksessa muun muassa videoita ja tekstiä.

Oppimistyylien lisäksi alkukyselyn (liite 2) itsearviointi antoi minulle tärkeää tietoa oppilaiden motiiveista olla tunnilla ja toisaalta taidoista, joita he halusivat baletin avulla saavuttaa. Tarkoitukseni ei ollut rakentaa tunnin sisältöä kokonaan oppilaiden toiveiden mukaan, mutta koin, että minun on opettajana hyvä tietää, mikä oppilaita baletin opettelussa kiinnostaa ja mietityttää. Koen, että aikuisten balettitunneilla tunnin sisältö voi olla joustavampi, koska tavoitteena ei ole tähdätä ammattilaiseksi ja edetä pilkun tarkasti eteenpäin. Oppilaat puhuivat alkukyselyssä siitä, että liikesarjoja on hankala muistaa. Vaikka alkuperäinen suunnitelmani ei ollut keskittyä liikkeiden muistamiseen, otin sen kuitenkin osaksi opetussuunnitelmaa, koska ymmärsin sen hyödyttävän oppilaiden oppimisprosessia.

Opetuskokeilun jälkeen koin, että löysin työkaluja yksilön tukemiseen. Avainasemassa oli keskustelu ja oppimistyylien ja -menetelmien esille tuominen. Yleensä harjoitteen jälkeen teimme nopean jälkipuinnin, jossa kyselin oppilailta, miltä harjoite oli tuntunut ja autoiko se hahmottamaan opeteltavaa asiaa. Tunnin mittaisella balettitunnilla ei pysty antamaan jokaiselle oppilaalle

yhtä paljon huomiota, mutta yritin huomioida jokaisen oppilaan henkilökohtaisella tasolla edes kerran tunnin aikana.

Yksilön tukemisen tavoin pyrin löytämään opetuskokeilun aikana työkaluja ryhmän tukemiseen ja sen tarpeiden huomioimiseen. Lähestyin aihetta ryhmädynamiikan kautta. Pohdin opetuskokeilun alussa, missä vaiheessa opetuskokeilun ryhmän ryhmädynamiikka on kyseisellä hetkellä ja miten voisin parantaa sitä harjoitteiden avulla. Haasteena oli, että ryhmä oli harvoin samanlainen, koska usein yksi tai useampi oppilas oli poissa omien menojojensa takia. Muuten ryhmän yhteishenki oli jo alusta alkaen hyvä ja heidän kanssansa oli helppo lähteä työskentelemään opetuskokeilussa.

Jokaisen tunnin alkukeskustelu oli tarkoitettu myös siihen, että opettajana kuulostelin ryhmän sen hetkistä vireystilaa. Pari- ja ryhmätehtävissä yksi tavoitteista oli, että ryhmädynamiikkaa parantuu ja oppilaat oppivat työskentelemään jokaisen ryhmän jäsenen kanssa. Pyrin kehittämään ryhmän välistä neuvottelua antamalla ryhmälle vaihtoehtoja, joita oppilaat saivat ryhmänä päättää. Asiat olivat usein hyvin yksinkertaisia. Saatoin kysyä oppilaita esimerkiksi haluatteko ensin hyppiä vai pyöriä.

Koen, että ryhmän tukemisen tavoite onnistui ainakin tämän ryhmän kanssa hyvin, koska ryhmän kanssa oli alusta asti helppo työskennellä. Oppilaat kokeilivat rohkeasti kaikkea, mitä pyysin ja kaikki ryhmän jäsenet tulivat hyvin toimeen keskenään. Vaikka ryhmädynamiikka oli alusta alkaen hyvä, pystyin opettajana huomaamaan, että opetuskokeilun jälkeen ryhmä oli tiivistynyt entisestään lisää.

5 Lopuksi

Pedagogisen opinnäytetyöni tarkoitus oli tutkia aktiivista oppimista balettituntiympäristössä ja löytää mallioppimisen rinnalle oppilaita aktivoivia opetusmenetelmiä. Lähdekirjallisuuden sekä opetuskokeilun myötä käsitys aktiivisesta oppimisesta balettituntikontekstissa konkretisoitui. Sain opinnäytetyöni ansiosta lisää työkaluja opettamiseen, joita pystyn hyödyntämään tulevaisuudessa tanssinopettajana.

Käsitys oppilaan roolista ja aktiivisuudesta laajeni tämän pedagogisen opinnäytetyön aikana. Ennen opinnäytetyöni tekemistä, näin balettioppilaan roolin pitkälti tiedon vastaanottajana ja ohjeiden kuuntelijana. Ajattelin aktiivisuuden muodostuvan annettujen ohjeiden noudattamisen kautta. Nykyään oppilaan rooli näyttäytyy minulle moniulotteisempänä. Tiedon vastaanottamisen lisäksi balettioppilas on aktiivinen osallistuja, joka pystyy asettamaan ja pyrkimään asetettuja tavoitteita kohti yksin sekä vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Opetuskokeilu opetti, että mallioppimisen tärkeyttä ei voi väheksyä ja opettajan rooli balettitunnilla on korvaamaton. Liikkeen opettamisessa opettajalla on vastuu oppilaan kehon turvallisuudesta. Oppimisen vastuuta ei voi siirtää pelkästään oppilaalle itselleen. Ymmärsin opetuskokeilun myötä, missä menee opettajan ja oppilaan vastuun raja. Aktiivinen oppilas balettitunnilla ei tarkoita sitä, että oppilas opettelee liikkeet ja sarjat itse. Sen sijaan aktiivinen oppilas reflektoi balettitunnilla omia ja muiden kokemuksia ja tunteita opettajan ohjeistusten rinnalla ja kehittää niiden avulla omaa oppimisprosessiansa eteenpäin.

Aktiivinen oppiminen mahdollisti balettitunnilla ryhmädynamiikan parantumisen ja vastavuoroisen vuorovaikuttamisen opettajan ja oppilaiden välillä. Hyödyntämäni pari- ja ryhmätehtävät synnyttivät mielenkiintoisia keskusteluita ja pohdintoja liikkeen hahmottamisesta ja oppimisesta, jolloin oppilaat oppivat samalla sanallistamaan liikkeellisiä kokemuksiaan. Itsearviointin myötä oppilaat pohtivat aktiivisesti ja säännöllisesti omaa kehitystään. Palautteenanto keskittyi

virheiden sijaan oppimisprosessin tukemiseen, jotta oppilas jaksaisi harjoitella pitkäjänteisesti tavoitteita kohti.

Olen opetuskokeilun myötä koonnut itselleni työkaluja, joita käytän nykyään aktiivisesti tanssin opetuksessa. Koen, että opittujen taitojen kautta, pystyn nykyään saamaan paremman yhteyden oppilaisiin ja lukemaan ryhmän tarpeita. Opettajana minulle on tärkeintä oppimisen mahdollistaminen oppilaille ja tämän opinnäytetyön ansiosta minulla on nyt paremmat lähtökohdat mahdollistaa tämä tavoite useammalle oppilaalle. Jokaisella ihmisellä on oikeus tanssia ja sen perusteella ajattelen, että jokaisella ihmisellä on myös oikeus oppia tanssimaan.

Lähteet

Anttila, E. 2017. Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopeuksessa. 2. Ulkoinen muutos. Mallioppiminen. Verkko-oppimateriaali 2017. Viitattu 7.2.2023.

<https://disco.teak.fi/anttila/mallioppiminen/>

Hammond, S. N. 2004. Baletin piruetti perusteet. Suom. M. Nikkilä & T. Tunkkari. Helsinki: Art House Oy.

Heikkilä, P. Rönkkö, M. 2006. Opetusmenetelmät opetuksen monipuolistajana – Johdanto, oppimistyyliä ja oppijatyylit. Viitattu 7.2.2023.

<http://www.oamk.fi/amok/oppimat/LO/Opetusmenetelmat06a/html/johdanto.html>

Kauppila, H. 2012. Avoimena aukikiertoon – Opettajan näkökulma kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan baletinopetuksessa. Väitöstutkimus. Acta Scenica 30. Esittävien taiteiden tutkimuskeskus. Helsinki: Teatterikorkeakoulu.

Lonka, K. Lonka, I. 1991. Aktivoiva opetus. Käsikirja aikuisten ja nuorten oppilaille. Helsinki: Tekijät ja Kirjayhtymä Oy.

Norrena, J. 2016. Laaja-alainen osaaminen käytäntöön. Arviointi, opetuksen suunnittelu ja oppilaan ohjaaminen. Helsinki: Juho Norrena ja Edita Publishing Oy.

OPH = Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014., 4. painos. Viitattu 7.2.2023.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

OPH = Opetushallitus 2017. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. Viitattu 7.2.2023.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186919_taideen_perusopetuksen_yleisen_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017-1_0.pdf

OPH = Opetushallitus 2023. Mun elämä – Ohjausmateriaali erityisopetukseen. Minä oppijana. Viitattu 7.2.2023. <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/mun-elama/oppimisen-taidot/mina-oppijana>

Paalasmaa, J. 2014. Aktivoi oppilaasi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Parviainen, J. Tanssi ihmisen eksistenssissä. Filosofinen tutkielma tanssista. Tampere: Talfit.

Rasku-Puttonen, H. 2018. Vuorovaikutteiset oppimistavat parantavat oppimisprosessia. Viitattu 7.2.2023. <https://peda.net/jyu/ruusupuisto/uutisarkisto/1-2018/1>

Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena., 1–4. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Warren, G. W. 1989. Classical Ballet Technique. Gainesville: University Press of Florida

OPETUSKOKEILUN OPETUSSUUNNITELMA

Hanna Välimäki

Syksy 2022

Turun ammattikorkeakoulu Tanssinopettajakoulutus

Opinnäytetyö

PEDAGOGISEN HANKKEEN OPETUSSUUNNITELMA: AKTIIVINEN OPPIJA

Ryhmä

Tässä baletin alkeisaikuisten ryhmässä on noin kymmenen (yli 18-vuotiasta) aikuisoppilasta. Ikähaarukka on melko laaja, 18–60-vuotiaiden välillä. Ryhmä harjoittelee kerran viikossa 60 minuuttia. Ryhmässä yksi oppilas on harrastanut balettia muutaman vuoden, ja loput ovat aloittaneet baletiharrastuksen tänä syksynä. Joillakin on muuta liikuntataustaa ja toisilla ei. Ikähaarukan suuruuden takia, ryhmässä on eri elämäntilanteessa olevia ihmisiä. Ryhmä on jokaisen tunnin aikana muuttunut hieman, koska uusia jäseniä on tullut lisää vielä aloitustunnin jälkeen. Lähtötaso on melko hyvä alkeisryhmäksi ja perusmotoriset taidot, joita baletin harjoittelussa tarvitaan, on monella hallussa. Suuntien ja musiikin rytmien hahmottaminen näyttää olevan suurimmalle osalle luontevaa. Suurin osa toivoo kokevansa tunneilla baletin tekniikan harjoittelua sekä liikunnallista kehitystä. Osa oppilaista haluaa oppia ja kehittää tunneilla kehonhallintaa sekä liikkuvuutta. Toiset taas haluavat keskittyä baletin tradition ymmärtämiseen ja esiintymiseen. Ryhmästä löytyy myös oppilaita, jotka putoavat näiden kategorioiden väliin ja ovat tunneilla vain, koska haluavat harrastaa.

Aika

Opetuskokeilu alkaa 26.10 ja päättyy 13.12. Itsenäisyyspäivänä 6.12. ei ole tuntia. Tunti pidetään kerran viikossa ja jokaisen tunnin pituus on 60 minuuttia.

Muutos: Oman sairastumisen takia tunteja pidettiin lopulta 6 kappaletta.

Puuttuva tunti korvattiin niin, että neljän tunnin pituutta pidennettiin vartilla.

Kokonaismäärä oli siis 4x1,25 h ja 2x1 h.

Oppimisympäristö

Tanssisali on keskikokoinen tanssisaliksi, mutta tilaa rajoittaa tolppa, joka on keskellä salia. Lattiaan on laitettu tanssimatto. Lämpötila vaihtelee vuodenajan mukaan ja talvisin tunnin alussa saattaa olla viileää. Nyt syksyisin kuitenkin lämpötila on sopiva. Siisteys on mielestäni hyvä.

Tanssin kokonaisvaltaisuuden koen tasapainottelevan tanssitekniikan (fyysisyyden), vuorovaikutuksen sekä luovuuden yhdistämisellä. Ajattelen, että oppilaiden on tärkeää ymmärtää, että baletti ei koostu pelkästään tekniikasta, vaikka sen painottaminen erityisesti alkeisopetuksessa on melko suurta, jotta tekeminen olisi mahdollisimman turvallista. Jotta tila olisi kaikille turvallinen, vuorovaikutuksen painottaminen on opetuksen keskiössä. Tahdon painottaa jokaiselle oppilaalle, että tanssitunnilla saa epäonnistua ja tehdä liikkeitä omaa kehoa kuunnellen.

Oppimiskäsitys ja opetusmenetelmät

Opetukseni tulee painottumaan konstruktivisen oppimiskäsitykseen. Tynjälän (1999, 38) kirjassa konstruktivisen oppimiskäsityksen mukaan tieto on oppilaan aivoissa tapahtuvaa aktiivista toimintaa heijastuen hänen aikaisempiin opittuihin tietoihinsa ja kokemuksiinsa. Oppilas ei ole passiivinen vaan pyrkii olemaan rakentava ja aktiivinen toimija opetuksen aikana. (Tynjälä 1999, 38.)

Itselleni opetus koostuu vuorovaikutuksesta, oppimisen prosessin painottamisesta sekä monipuolisen palautteen antamisesta ja vastaanottamisesta. Minulle oppilas on kokonaisvaltainen ihminen, jonka merkitys ei jää pelkästään tiedon vastaanottamisen rooliin. Oppiminen on moniulotteista, johon vaikuttaa oppilaan minäkäsitys, oppimistyyli ja aikaisemmat kokemukset elämästä. Kun oppilas on aktiivisesti mukana opetuksessa, hän saavuttaa useimmiten syvemmän oppimisen. Baletin opettamisessa keskeisimpänä opetusmenetelmänä käytetään mallioppimista. Tässä opetuskokeilussa tulen kokeilemaan oppilasta aktivoivia opetusmenetelmiä mallioppimisen rinnalla.

Aktiivisen oppimisen tueksi tulen hyödyntämään ryhmädynamiikan vahvistamiseen liittyviä luovia harjoitteita sekä palautteenantotehtäviä. Oppilaiden yksilöllistä kehittymistä tukee erilaiset ongelman ratkaisuharjoitteet, oppimistyylien hyödyntäminen sekä itsereflektio.

Tavoitteet

Koko opetusjakson kokonaistavoitteet:

- Oppilaat oppivat sanoittamaan näkemäänsä liikettä sekä baletin liikekieltä tunteilanteissa itselleen ja toisille liikkeellisten tehtävien ja itsearviointien avulla
- Oppilaat oppivat ymmärtämään pitkäjänteisen harjoittelun merkityksen ja oppivat arvostamaan oppimisen prosessia eikä pelkästään lopputulosta
- Oppilaat yhdentyvät ryhmän jäsenien kanssa ja oppivat toimimaan erilaisten ihmisten kanssa balettitunnilla
- Oppilaat oppivat hahmottamaan baletin kokonaisvaltaisuuden niin fyysisesti kuin henkisesti
- Oppilaat ymmärtävät, että monipuolinen vuorovaikutus on osana oppimisprosessin kehityksessä

Tavoitteet itselleni opettajana:

- Oppia löytämään vuorovaikutuksen eri ulottuvuuksia baletin opetuksen aikana sekä hyödyntämään niitä tunnilla
 - Oppia ohjaamaan opetusta asettamieni tavoitteiden kautta
 - Oppia ottamaan palautetta vastaan oppilailta omasta opetuksestani ja ottamaan palautteen käytäntöön
 - Oppia lukemaan ryhmää ja sen tarpeita
 - Oppia lukemaan yksilöä ja antamaan hänelle kohdennettua opetusta
- (Osatavoitteet tuntisisältöjen yhteydessä)

Arviointi ja palaute

Pyrin pitämään palautteen annon mahdollisimman monipuolisena opetuskokeiluni aikana, koska se on osa aktiivisen oppilaan opetusta, jota haluan tutkia opinnäytetyössäni. Keskityn erityisesti siihen, että antaisin palautetta mahdollisimman monipuolisesti hyödyntäen erilaisia lähestymistapoja. Suullinen palaute tulee olemaan isossa osassa palautteen antoa. Pyrin siihen, että palaute tulee vasta harjoituksen jälkeen. Olen huomannut, että suullisen palautteen antaminen tanssisarjojen aikana, saattaa häiritä oppilaan keskittymistä. Annan yleisiä huomioita ja muistuttelen aikaisemmilta tunneilta annettuja palautteita ennen sarjan aloittamista. Sarjan jälkeen annan enemmän kohdennettua palautetta yksilöille ja rakennan tätä kautta lisää kerroksia aikaisempien opetettujen asioiden päälle.

Suullisen palautteen lisäksi käytän kosketusta. Käytän kosketusta yleensä silloin, kuin suullinen palaute ei tavoita oppilasta tarpeeksi hyvin. Suulliseen palautteeseen pyrin ottamaan mukaan myös toiminnallisen puolen mukaan. Jos puhun esimerkiksi käsien liikeradasta, pyydän oppilaita tai oppilasta kokeilemaan palautetta liikkeellisesti. Lisään suulliseen palautteeseen myös kuvien ja videoiden käyttöä havainnollistamaan opetettavaa asiaa.

Palautteessa on myös tärkeä huomioida positiivisen ja korjaavan palautteen tasapaino. Pyrin siihen, että korjaavan palautteen jälkeen oppilas saa positiivista palautetta kehityksestä ja yrittämisestä. Palautteenannon pitäisi mennä positiivisen kautta ja korjaavan palautteen tarkoitus on tukea oppimisprosessia. Pyrin tekemään tämän myös oppilaille selväksi ja kertomalla heille, että korjaava palaute auttaa heitä tekemään liikkeitä turvallisesti sekä kehittyen eteenpäin. Pyrin antamaan palautetta dialogin kautta eli oppilas saa myös itse osallistua palautteen antoon kertomalla, miltä hänestä liike tuntuu ja, mikä ajattelumalli tai ilmaisu tukisi hänen oppimistaan parhaiten.

Tärkeää on myös miettiä, kuka palautetta antaa. Monipuolinen palaute tarkoittaa minulle sitä, että oppilaat saavat osallistua palautteen antoon myös itse antamalla palautetta muille oppilaille. Tulemmekin harjoittelemaan palautteen sanoittamista balettitunnin aikana ja oppilaat saavat pari- sekä ryhmätehtäviä, jossa he saavat keskittyä positiiviseen ja korjaavaan palautteen antoon.

Tulen pitämään oppimispäiväkirjaa, jonka avulla pyrin analysoimaan tuntien kulkuja. Kirjoitan jokaisesta tunnista ylös onnistuneet ja kehitettävää tarvitsevat asiat ja reflektoin sitä kautta omaa kehitystäni. Kuuntelen myös oppilaitani ja heidän palautettaan. Pyrin jokaisen tunnin päätteeksi pitämään pienen keskustelun, jossa pohdimme, mitkä asiat tunnilla onnistuivat ja, mitkä eivät. Tällä tavalla saan myös heiltä tärkeää tietoa tunninsisällöistä ja niiden toimivuudesta.

Tulen arvioimaan opetusjakson toteutumista ja oppilaiden kehitystä oppilaiden itsearviointien ja heidän kanssaan käytyjen keskustelujen kautta. Lisäksi suuressa osassa on myös oppimispäiväkirjan pohdinnat, joissa pyrin kirjaamaan jokaisen tunnin päätteeksi, miten kyseinen tunti edisti tavoitteiden edistystä vai tuliko edistystä ollenkaan. Varsinkin, jos edistystä ei näkynyt, pyrin pohtimaan seuraavaa tuntia varten muutoksia omassa opetuksessani, jotta tavoitteet menisivät eteenpäin.

Oppilaiden itsearviointi tullaan järjestämään opetuskokeilun alussa sekä lopussa. Aloitamme opetuskokeilun niin, että oppilaat vastaavat tekemääni kyselyyn, jossa he arvioivat sen hetkistä oppimistansa. He saavat asettaa myös tavoitteita itselleen, joita he haluaisivat saavuttaa opetuskokeilun aikana. Loppuarvioinnissa pyritään keskittymään opittuihin asioihin ja siihen, mihin oppilas on tyytyväinen.

Sisällöt

Tuntisisällöt tulevat noudattamaan progressiivista kaavaa, jossa aktiivisen oppijan mallin syventämistä opetuskokeilun edetessä. Tuntirakenne muistuttaa perinteisen balettitunnin rakennetta eli alkutunti keskittyy tangossa tehtäviin sarjoihin ja lopputunti keskilattialla tehtäviin harjoitteisiin.

Tunti 1

Tunnin teemat: Lapatuki ja piruettien esittely

- pyydän oppilaita tekemään ennen ensimmäistä opetuskokeilun tuntia itsearvioinnin ja kyselyn, jonka jaan heille sähköisesti
- virittäytyminen aiheisiin kysymysten ja ongelmaratkaisutehtävien avulla
- kuvan käyttäminen osana opetusta
- pariharjoitteen tekeminen
- loppukeskustelu tunnilla käydyistä aiheista ja itsearvioinnin läpikäyminen

Tunti 2

Tunnin teemat: Lapatuki ja Piruettien harjoittelun jatkuminen

- paripalautteen harjoittelu
- kuvan ja tekstin käyttäminen osana opetusta
- luovanharjoitteen tekeminen lapatuen hahmottamiseksi
- loppukeskustelu tunnilla käydyistä aiheista ja lyhyen itsearvioinnin tekeminen

Osatavoitteet tunneille 1–2

- palautteen annon ja vastaanottamisen harjoittelu toiselle ihmiselle balettituntikontekstissa
- tutustuminen uusiin aiheisiin kuvan ja liikkeellisen kokeilun avulla
- ongelmaratkaisun harjoittelua yksilönä
- luovaan tekemiseen tutustuminen ja sen sanallistaminen tehdessään itse
- itsearvioinnin harjoittelu

Tunti 3

Tunnin teemat: Ryhti ja sarjojen muistaminen (mitä apukeinoja siihen voidaan löytää)

- pienryhmissä tehtävän tekeminen
- videoiden käyttäminen osana muistamista
- ryhdistä puhumista ja hahmottamista eri tasoissa
- loppukeskustelu tunnilla käydyistä aiheista ja lyhyen itsearvioinnin tekeminen

Tunti 4

Tunnin teemat: Ryhti ja sarjojen muistaminen

- pienryhmissä palautteen annon harjoittelu
- kuvan käyttö osana opetusta
- loppukeskustelu tunnilla käydyistä aiheista ja lyhyen itsearvioinnin tekeminen

Osatavoitteet tunneille 3–4

- pienryhmässä palautteen annon ja vastaanottamisen harjoittelu
- ongelmaratkaisun harjoittelua osana ryhmää
- oman tuntemuksen ja näkemyksen kertominen

- tutustuminen uusiin aiheisiin kuvan ja liikkeellisen kokeilun avulla
- itsearvioinnin harjoittelu

Tunti 5

Tunnin teemat: Tuntien 1–4 teemojen yhdistäminen kokonaisuudeksi

- aktiivisen oppimisen opetusmetodien monipuolinen käyttö
- ryhmätehtävien tekeminen, jossa koko ryhmä osallistuu mukaan
- pitkäjänteisyyden hahmottaminen
- lyhyen itsearvioinnin tekeminen

Tunti 6

Tunnin teemat: Tuntien 1–4 teemojen yhdistäminen kokonaisuudeksi

- aktiivisen oppimisen opetusmetodien monipuolinen käyttö
- pitkäjänteisyyden hahmottaminen
- loppukeskustelu koko opetuskokeilusta ja itsearvioinnin tekeminen

Osatavoitteet tunneille 5–6

- ymmärtäminen, että oppiminen on prosessi, jota vuorovaikutus opettajan ja muiden ryhmäläisten kanssa tukee
- ryhmädynamiikan huipun saavuttaminen harjoitteiden kautta
- oppilaan oman aktiivisuuden syventäminen keskustelujen avulla oppimisen prosessin tukemisessa ja palautteen annon aikana

ALKUKYSELY OPPILAILLE

Hanna Välimäki

Syksy 2022

Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia

Tanssinopettajakoulutus

Opinnäytetyö

Kysymykset:

- Miltä balettitunnit ovat tuntuneet tähän mennessä (fyysisesti tai henkisesti)?
- Mikä on ollut haastavaa?
- Mikä on tuntunut mielekkäältä?
- Mieti kaksi asiaa, joissa koet olevasi hyvä baletissa?
- Mieti haasteiden tai taitojesi kautta kaksi tavoitetta itsellesi balettitunneille loppusyksyksi → Voit asettaa tavoitteiksi jo olemassa olevien taitojen vahvistamisen tai omien haasteiden selättämisen
- Toiveita tuntisisältöihin tai opetukseen